

În fond, asemănarea aceasta e vagă și căutată. Dacă în traducerea omiliei bizantine, făcută de Russo, se dă o altă construcție frazei românești și se înlocuiesc cuvintele « dragi » și « mila » cu altele, ceea ce este posibil după textul grecesc¹, atunci nu mai rămâne nici urmă de asemănare. De altfel, e greu de presupus că autorul, care obișnuiește să traducă pagini întregi din izvoare, s-a mulțumit să introducă la mijlocul cuvântării sale doar o idee, luată izolat dintr-o predică de origine bizantină. Dacă totuși asemănarea e posibilă, aceasta nu ar fi aci decît una din acele bizare coincidențe de idei, de figuri de stil, sau de imagini, care se întîlnesc atît de des și în arta plastică și în literatură, și care au indus uneori în eroare pe cercetătorii amatori de a descoperi plagiate sau influențe².

Dar comparînd cele două texte în întregimea lor, observăm că în esență se deosebesc profund. Predica bizantină e tendențioasă și, în spirit religios, vrea să convingă pe creștin că viața pe pămînt este o amăgire; vrea să-l desguste față de trupul nevrednic al omului, al cărui sfîrșit e prezentat în culori macabre. E în această predică o preamărire indirectă a vieții viitoare. În schimb, în textul « Învățăturilor » e zugrăvită, fără niciun alt gînd durerea și jalea omenească în fața mormintelor și osemintelor dragi. Nu știu cite bocete am putea să punem alături pentru a acoperi complet și mult mai bine în conținut și în înțeles, întregul text al plingerii. Dacă își aruncă oricine încă odată ochii peste el, se poate ușor convinge. Însăși ideea confuză și nepărintească pentru Russo, inexplicabilă fără pretinsul izvor³, « într-o vreme îmi erai drag, iar acum te-am urît, într-o vreme îmi era milă de tine, iar acum nu-mi este milă », este generală și de esență larg folklorică. În concepție folklorică, adesea moartea e închipuită, simbolizată, ca o supărare a celui plecat dintre ai lui pe drumul veșniciei. Cei rămași își impută vina de a-l fi necăjit și o spun în bocete:

« Cîmpiile-s rourate,
Neamurile-s supărate.
Urîtu și voia rea
S-o pus la inima ta
Și s-o pus cu-azezămîntu
Și te-o băgat în pămîntu,
Și s-o pus acum de-o lună
Și te-o băgat-u-n țărîna... »⁴.

« Draga noastră, sora noastră,
Să nu te duci supărată
C-ai tăi părinți te așteaptă
Și părinții și copiii... »⁵.

¹ D. RUSSO, *op. cit.*, p. 221: « Οὐ πάντα τὰ ποτε φιλατὰ νῦν ὀρώνται βδελυκτά;... 'Ο χθές μοι ποθητός, νῦν πόκεται μοι βδελυκτός... προσελθεῖν τῷ ὁδοδότη ὑπὸ τῶν σπλάχνων βιάζομαι, ἀλλ' ὑπὸ τῆς φθορᾶς καὶ τῶν σχολήκων τοῦτου ἐμποδίζομαι... »

² Interessante exemple de « întîlniri » în idei și stil la GILLES MÉNAGE, *Menagiana ou bons mots, rencontres agréables, pensées judicieuses et observations curieuses*, ed. III, t. I—IV, Amsterdam, 1713—1716. A se vedea încă M. L. C. LALANNE, *Curiosités littéraires*, Paris, 1845; apoi K. BOBRZYŃSKI *Zur literarischen Plagiatfrage*, Cracovia, 1898; Ed. Stemplinger, *Das Plagiat in der griechischen Literatur*, Berlin, 1912; W. BOROWY, *O wplywach i zależnościach w literaturze*, Cracovia, 1921. W. HUSARSKI, *Tradycja, nasładowictwo i plagiat*, în « Tygodnik ilustrowany », 1926, p. 917—919.

³ D. RUSSO, *op. cit.*, p. 222.

⁴ D. ȘANDRU și F. BRÎNZEU, *Printre ciobanii din Jina*, în « Grai și Suflet » V, (1934), p. 342.

⁵ ION G. POPESCU, *Obiceiuri, credințe și superstiții în Clopotiva*, în *Clopotiva un sat din Hațeg*, București, 1940, t. II, p. 437.